

Drevesa se spominjajo

Dr. Matjaž Zwitter, onkolog in profesor medicinske etike v pokoju, ter njegov literarni prvenec

Z romanom *Drevesa se spominjajo* nas je na pragu poletja presenetil dr. Matjaž Zwitter, onkolog in profesor medicinske etike v pokoju, ki ga v širši javnosti poznamo predvsem iz etičnih razprav ob referendumu o evtanaziji in po njegovem zavze-manju za spoštovanje življenja v vseh oblikah, v starosti, bolezni in nemoči.

Lepljenka resničnih in izmišljenih dogodkov

Osrednji lik v romanu je mladi fotograf Brin, ki ga srečamo na razstavi dreves v trenutku, ko spozna Bojko, ki v njem po dolgem času spet vzdrami zastrto hrepenenje po bližini. Obisk Bele krajine razpre krila njuni ljubezni. Mladi par se po poroki znajde pred preizkušnjo neplodnosti, ki v zgodbo prinese nepričakovane zaplete, pred zaresno preizkušnjo pa sta postavljena ob Brinovi diagnozi redke vrste raka mezotelioma.

»Knjiga je lepljenka cele vrste zgodb, doživetij naše družine in drobcev iz resničnih zgodb, s katerimi sem se srečeval v zdravniški praksi. Seveda so v romanu to izmišljene osebe, a čisto zares se je zgodilo, da so starši od hčere zahtevali, da pusti fanta, ker je zbolel za rakom,« se spominja. Videl pa je tudi neverjetne, lepe ljubezenske zgodbe pri zelo bolnih ljudeh, ki so dokaz, da ljubezen in povezanost preživita tudi v zelo zahtevnih situacijah.

Del zgodbe se odvija v njemu ljubih krajih – v Radencih ob Kolpi, v Beli Cerkvi, od koder je bil doma njegov oče. Več prizorišč je v Ljubljani, Bohinju in celo pri sorodnikih v angleškem Halesworthu. Zaznali bomo taborniški podton, ki dr. Zwittera vse življenje vodi nazaj v naravo, med drevesa, po njih so imena dobili tudi junaki v zgodbi. Drevesom nameni tudi več drobnih poklonov, denimo Najevski lipi na Koroškem ali Kettejevemu drevoredu v Novem mestu.

Zdravnik mora dajati upanje

Srčiko avtorske pripovedi bomo začutili, ko se Brin znajde na zdravljenju; pred nas ne stopi bog v beli halji, temveč zdravnik, ki se s človeško toplino in z obsežnimi izkušnjami bori proti agresivni obliki raka.

»Zdravnik mora govoriti resnico, hkrati pa mora dajati upanje. Posluševal sem se pristopa, da sem bolnikom povedal primere dobrih izidov enake bolezni in jih spodbujal, da lahko kvalitetno živijo še naslednjih nekaj let. Nikoli ne govorim o tem, koliko možnosti ima nekdo za preživetje. Nič hudega, če bolnik ne vidi vseh tistih, ki niso preživeli. Pri posameznem pacientu statistika nič ne pomeni! Če bolnik že vnaprej dvigne roke in reče: nič ne bo z mano, potem nobena terapija ne bo pomagala. Če ima upanje, ima zagotovo več možnosti za preživetje. Alternativne terapije gradijo točno na tem, da v člo-

veku vzbudijo upanje, dodatno voljo in s tem najbrž izboljšajo stanje. Hkrati pa je treba pacientu povedati, pri čem je, ko gre njegovo življenje h koncu.«

Na vprašanje, kako je živeti z vsemi temi zgodbami, pove, da so ga posebej prizadele zgodbe mladih ljudi. Maja, Helena, Monika ..., našteva in prizna, da se mu je ob njih orosilo oko. Še zdaj pomaha eni izmed njih, ko gre mimo njenega groba. »Za zdravnika je lahko zelo obremenjujoče, če je vsakokrat razočaran, ko bolnik umre.« Postavlja se vprašanje, kako tesne stike navezati s pacienti. »Je že lepo, če si prijazen, dostopen, če se bolniku približaš in če te lahko udomači, kot je rekla lisica Malemu princu, a se moraš vendarle znati držati malo vstran, saj imaš tudi svoje življenje, družino. Slabe usode pacientov ne moreš doživljati kot svoj poraz. Ne moreš pa iz tega čisto izplavati, ne kot zdravnik ne kot človek.«

Zakulisje odločanja o zdravljenju

V knjigi posebej izpostavlja Hodgkinov limfom. »V medi-

»
Pred nas ne
stopi bog v beli
halji, temveč
zdravnik, ki se s
človeško toplino
in z obsežnimi
izkušnjami bori
proti agresivni
obliki raka.

»KNJIGA JE LEPLJENKA CELE VRSTE ZGODB, DOŽIVETIJ NAŠE DRUŽINE IN DROBCEV IZ RESNIČNIH ZGODB, S KATERIMI SEM SE SREČEVAL V ZDRAVNIŠKI PRAKSI.«/CANVA

cini sem vedno iskal drugačne razlage za znane stvari. V enem od strokovnih člankov sem postavil tezo, da je to avtoimunska bolezen, v romanu pa sem to poskušal razložiti na poljuden način.»

Zanimiv je tudi pristop dveh zdravnikov; starejši dr. Brezar, vodja oddelka, ki je obremenjen z mnogimi zadolžitvami, pristopa manj emocionalno in bolj študijsko, mlajši dr. Matjašec pa bolj entuziastično, pri čemer se navzame modrosti svojega predstojnika, da zdravljenje ne sme biti hujše kot bolezen sama. Bralci ob tem dobimo zanimiv vpogled v zakulisje odločanja o zdravljenju, ki nam je, ko so se znajdemo v bolniški halji, manj znano.

Skozi intimno družinsko zgodbo Brina in Bojke začutimo, kako težko je spregovoriti o bolezni z bližnjimi. »Vsi so vedeli, kaj jih tišči, pa nihče ni prišel z besedo na dan. ... Koliko lažje bi bilo, če bi bili odkriti in bi se vsi skupaj zjokali!« Posebna rahločutnost je potrebna v pogovoru z otrokom, ki najtežje dojema končnost človeškega bivanja.

Kompleksno družinsko ozadje

Prek lika Brinovega

41 let na Onkološkem inštitutu

Dr. Matjaž Zwitter je kot onkolog 41 let delal na Onkološkem inštitutu v Ljubljani, posebej se je specializiral za radioterapijo. Po doktoratu leta 1997 iz etičnih vprašanj pri kliničnih študijah pa je deloval tudi kot profesor in predstojnik Katedre za medicinsko etiko in pravo Medicinske fakultete Univerze v Mariboru. Objavil je številna znanstvena dela s področja onkologije in etike ter o tem izdal več knjig: Pogovori o zdravniški etiki (2018), Pogovarjamo se o evtanaziji (2019) in Medical Ethics in Clinical Practice (2019). Je cenjen gost različnih pogovornih oddaj in okroglih miz, več pogovorov z njim smo objavili tudi v tedniku Družina, Slovenskem času in reviji Praznična.

DR. ZWITTER JE ZNAN ZAGOVORNIK SPOŠTOVANJA ŽIVLJENJA V VSEH OBLIKAH, V STAROSTI, BOLEZNI IN NEMOČI. / VID PONIKVAR/SPORTIDA

»
Je eden tistih
dragocenih
avtorjev, ki diha
z levo in desno
polovico pljuč,
presega delitev na
»naše in vaše«.

očeta Roberta nas avtor zasiplje z zgodovinskimi orisi, tudi tistimi o razdeljenosti v slovenski družbi; partizansko Belo krajino in domobransko Cerknico. Tu začutimo kompleksno družinsko ozadje avtorja, ki kot sin eminentnega zgodovinarja in prvega rektorja ljubljanske univerze po drugi svetovni vojni dr. Frana Zwittera razmišlja tudi o temah, ki so bile pred osamosvojitvijo Slovenije celim generacijam prepovedane. Tako v enem izmed dialogov beremo: »Če ne bi imeli upora, bi še vedno imeli mejo na vrhu Triglava. Postojna bi bila pod Italijo. Dandanes pa moramo priznati, da je šlo tudi za državljansko vojno, da so veliko grozodejstev zagrešili partizani, naši, kot jim rečemo. Dolenjska, Notranjska, pa tudi Bela krajina, vsepovsod so bile žrtve tega našega nasilja.«

Lik duhovnika Krištofa pa odpira razmišljanje o majhnosti končnega pred večnim. Brin se kot glavni lik sprašuje: »Zdaj ko drsim proti robu, čutim, da mora biti tam čez še nekaj. Ampak kako naj vem, je to Kristus, Alah, Buda ali kakšen bog, ki so

v njega verjeli Praslovani? Ali pa bog Aztekov in Inkov. Čisto vseeno je, če je kdo od teh ali pa nek nam čisto neznan bog. Če je bog, me bo razumel.« Zaslutimo lahko, da je marsikatero od teh razmišljanj avtorju vzkliklo v pogovoru s sinom Alekom, duhovnikom, ki mu posveti tudi zahvalno besedo, ker mu je približal Boga.

V romanu izvemo, da so tudi skrivnosti, ki zaobidejo zaupen pomenek bolnika z duhovnikom; te so prihranjene za medicinske sestre, ki dobijo nalogo prenašalk poslednjih sporočil. In so skrivnosti, ki gredo s človekom v grob.

Prvenec dr. Matjaža Zwitterja je edinstvena stvaritev – je eden tistih dragocenih avtorjev, ki diha z levo in desno polovico pljuč, presega delitev na »naše in vaše«, pri čemer ostaja samosvoj in originalen, zvest svojemu notranjemu etičnemu kompasu. Knjiga bo prav posebej prirasla k srcu tistim, ki se borijo z rakom, in njihovim svojcem, znancem. Poiščete jo lahko pri založbi Primus.

BARBARA KASTELEC

barbara.kastelec@druzina.si